

Migranti s. 4

Začala sa spolupráca s unikátnou univerzitou s. 21

HC Slovan s. 24

Editoriál	3
Migranti	4
Veľké priority dneška	5
PhDr. Dagmar Štiavnická, Dis.	6
Klasický hasičský výskum B. Berelsona o úlohe novin	7
Sociálne služby pre osoby so zdravotným postihnutím	12
Aplikovaná teória prirodzeného a pohlavného výberu	15
Začala sa spolupráca s unikátnou univerzitou	21
Patrocínium v Šaštíne	23
HC Slovan Bratislava	24

Šéfredaktor

Mgr. Stanislav Špánik, PhD.
Kontakt: bonitas.seu@gmail.com

Redakčná rada

prof. MUDr. Vladimír Krčméry, DrSc., Dr h.c., mult.
prof. MUDr. Marián Karvaj, PhD.
prof. MUDr. Eva Grey, PhD.
doc. MUDr. Jozef Šuvada, PhD., MPH
doc. PaedDr. PhDr. Pavol Tománek, PhD.
PhDr. Nataša Bujdová, PhD.
PhDr. Mgr. Pavel Bryndzák, PhD.
Krzysztof Dziurzynski, PhD.
Mgr. Barbora Kuchárová
Bc. Adela Holáková
Zuzana Rusnačeková
Róbert Močko

Redakčná úprava

Mgr. Stanislav Špánik, PhD.

Grafická úprava

Bc. Adela Holáková, tlačaná verzia
Zuzana Rusnačeková, web

Adresa

Vysoká škola zdravotníctva
a sociálnej práce sv. Alžbety
Palackého č. 1, P.O. Box 104
810 00 Bratislava

E-mail: bonitas.seu@gmail.com
www.bonitas-seu.sk

FB: <https://www.facebook.com/pages/Bonitas/757547237660477>

Vážení čitatelia!

Ješeň je veľmi zaujímavé ročné obdobie. Je časom hojnosti a plodnosti, zberu úrody, nádherných farieb listov na stromoch. Je súčasne obdobím, kedy už býva chladno, niekedy už prírodu bičujú dažde a vetry, stromy strácajú lístie. Pripomíname si všetkých svätých aj všetkých verných zosnulých.

Práve v týchto dňoch sme sa dozvedeli správu, ktorá akoby zapadala do tohto obdobia. Zomrel kardinál Korec. Mnohí ho už nepoznali, iní to komentovali, že „vlastnil“ takmer polovicu Nitra a keby sa použili všetky jeho „majetky“, Slovensko by nemalo finančné problémy. Takto sa správa slovenský národ k svojim veľkým synom. Môžeme mať rôzne názory na činnosť kardinála Korca po vzniku SR, ale za totality to bol neohrozený predstaviteľ Cirkvi, verný napriek všetkým utrpeniam, kňaz, biskup, učiteľ, vzor. Publikoval v „samizdatoch“ mnoho zásadných vieroučných publikácií, predstavoval hlavnú autoritu „neoficiálnej“ Cirkvi, apoštol medzi mladými aj robotníkmi, filozof aj moralista. Veľký bol aj jeho podiel na organizovaní a riadení celej „podzemnej“ Cirkvi. Odišiel posledný „velikán“ významnej „trojice“ – Jukl, Korec, Krčméry. Naozaj by sme nemali zabúdať na veľkých a významných synov slovenského národa. Minulosť nemôžeme zmeniť, je pre nás poučením a zdrojom skúseností, je učiteľkou, aby sme budovali budúcnosť poučení z chýb minulosti. Máme bohatú históriu, nie je dôvod, aby sme sa o ňu ochudobňovali.

Čeť pamiatke otca kardinála Korca!

V čísle, ktoré dostávate do rúk, je veľmi zaujímavý článok o tom, že Inštitút Misijnej práce a tropického zdravotníctva sv. Jána Pavla II. Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v máji tohto roku začal spoluprácu so zaujímavou a unikátnou ruskou univerzitou.

Názory na Rusko sú v súčasnosti aj v slovenskej spoločnosti veľmi polarizované. Preto radi prezentujeme informáciu, ktorá nie je zaťažaná politikou, ale je príkladom a vzorom aj pre Slovensko.

V roku 1990 bol v Moskve zriadený štátny inštitút zameraný na vysokoškolské vzdelávanie osôb so zdravotným postihnutím. Neskôr sa inštitút pod vedením súčasného rektora pretransformoval na univerzitu inkluzívneho vzdelávania, ktorá nesie názov Moskovská štátna humanitárno-ekonomická univerzita (Moskovskij gosudarstvennyj gumanitarno-ekonomičeskij universitet - MGGEU). Dúfame, že spolupráca Vysokej školy sv. Alžbety a MGGEU prinesie veľa inšpirácie a konkrétnych príkladov, ako zlepšiť situáciu na Slovensku a úspešne dotiahnuť úsilie VŠ sv. Alžbety o inkluzívne vzdelávanie do širšieho povedomia a konkrétnej praxe.

Nie je možné obísť tému migrantov a utečencov. Na jednej strane je zložitá hľadať riešenie problému, ktorý pre ľahostajnosť politikov Európskej únie prerástol do problému kolosálnych rozmerov. Na druhej strane sú v našej blízkosti desaťtisíce ľudí, mnohí z nich potrebujú reálnu, konkrétnu pomoc. Na jednej strane „moslimská“ invázia do „kresťanskej“ Európy. Najhlasnejšie na ňu upozorňujú agnostici a liberáli. Na druhej strane ľudia, ktorí hladujú, trpia zimou a nedostatkom, chorí, matky s malými deťmi.

Všetci, ktorí neváhali, nevypočítavali, nekalkulovali, ale akýmkoľvek spôsobom išli a pomáhali, či už materiálne, zdravotne, aktívnou službou, si zasluhujú uznanie a vďaka. V praxi realizovali poslanie, ktoré je aj hlavným poslaním Vysokej školy sv. Alžbety – pomáhať tam, kde je to potrebné najviac.

*Mgr. Stanislav Španík, PhD.
šéfredaktor*

Migranti

Pohľad študentky na situáciu v Hegyeshallome

Záplava informácií a noviniek z médií a rôznych iných zdrojov o migrantoch sa na nás chýli z každej strany. Všetci samozrejme máme právo vytvoriť si na danú vec vlastný názor. Za posledné obdobie som však postrehla mnoho rasistických urážok, prejavy hraničiace až z xenofóbiou, nenávisťou, kedy ľudia vôbec neriešili otázku či migrantom azyl poskytnúť alebo nie, ale či máme radi iné rasy, národnosti... Je pre mňa prekvapivé a mrzí ma, že my ľudia sme stále neprišli nato, že nenávisť môže plodiť len nenávisť. Na základe rozhovoru s Dr. Natašou Bujdovou a vďaka nej som dostala príležitosť spolu so svojimi spolužiačkami Nikolettou Schillovou a Annou Piešťanskou pridať sa k dobrovoľníkom - pánovi profesorovi Krčmérymu, lekárom a ďalším zamestnanom našej školy našej, celému tímu ísť pomôcť na hraničný prechod v Hegyeshallome. Samozrejme bola som nadšená, plná očakávania ako to bude celé prebiehať. Asistovali sme pri obväzovaní rán, podávali sme lekárom lieky, robili menší výskum, pýtali sme sa ich rôzne otázky ako a prečo sem prišli, kam smerujú a čo od tejto cesty očakávajú. Pred odchodom nám so spolužiačkami napadlo, že kúpime pre deti lízanky, že ich trochu potešíme. Pán profesor Krčméry pri ošetrovaní skonštatoval: „Lízanky majú čarovnú moc, deti pri ošetrovaní zrazu prestanú ručať ako levy.“ Možno to bude znieť, že sa na svet pozerám cez ružové okuliare, ale za celý čas výdaja liekov, ošetrovania a „výdaja lízaniek“ sa nám nestalo, že by k nám bol niekto nepriateľský, že by zabudol poďakovať. Dokonca sa na nás priateľsky usmievali. Rada sa na veci pozerám z dvoch strán, ale keby som sem napísala niečo iné, klamala by som. Videli sme nespočetne veľa rodín, vysilených žien doslova padajúcich od únavy, chorých, ktorí potrebovali ošetriť. V pamäti mi určite navždy utkvie malý

chlapec, ktorý kráčal po blate a daždi cestou do vytúženého cieľa bosí... viete, človek má vtedy pocit, že by v momente zhodil topánky z nôh a celého ho do niečoho zabalil. Na hranici v Hegyeshallome ho samozrejme už našťastie čakali dobrovoľníci s obuvou a ošatením. Stretli sme aj maminu, ktorá mala okolo pliec zavesených veľa tašiek a už ich nevládala ďalej niesť, tak bola nútená vyspať z jednej z nich všetky hračky svojej dcéry, aby do nej mohla dať jedlo. Priznám sa, jedného plyšáčka som si odložila. Nie preto, že ho potrebujem alebo chcem, ale aby mi vždy keď naňho pozriem pripomínal aká som vďačná za všetko čo mám, pretože poznáte to, žijeme v hektickom svete a myslím, že každý z nás má tendenciu na to občas zabúdať. Nepracujem v oblasti politiky, nie som členom vlády, nemám kompetenciu posudzovať, či je správne že tu utečenci sú, či im udeliť azyl, ale viem jedno, pomôcť im určite treba a táto skúsenosť ma v tom len utvrdila. Vedúci našej katedry misiológie pán profesor Bučko nám aj často opakuje čarovné slovíčko „agapé“- láska, milovať, mať rád, už len kvôli tomu, že si, existuješ, kvôli tvojej ľudskej prirodzenosti“. Uvedomujem si, že niekde medzi nimi možno boli „výletníci“, či dokonca násilníci vo vlnách, ktoré som ja nezažila takto priamo naživo, je však otázne či kvôli tomu nechať všetkých mrznúť, hladovať, proste na nich všetkých nalepiť stigma.

Aj keď to vyznie naivne, idylicky pre niekoho priam čudne, stále si budem pred spaním priať „nech vyhrá dobro nad zlým, kým nezaspím“, lebo som človek a aj vy ste, či ste už zabudli? Chcem vyjadriť poďakovanie všetkým, ktorí akýmkoľvek spôsobom v súvislosti s migrantmi či utečencami nezištné pomohli. Ešte raz veľmi pekne ďakujem za príležitosť, bola to pre mňa veľmi poučná a obohacujúca skúsenosť.

*Klaudia Kozmová
Katedra misiológie – študent*

Veľké priority dneška

V dnešnom svete uvidíte skôr mimozemšťana, ako dieťa s knihou v ruke. Je realitou dneška, že deti, ktoré ešte ani neprekročili prah škôlky už takmer dokonalo ovládajú HRY v maminom mobile či tablete. Kde presne sa stala chyba? Je problém v rodičoch, ktorí kvôli práci nemajú čas čítať svojim deťom rozprávky, nieto ešte písať diktáty? Čo môže svet očakávať od tejto generácie?

Veľké priority dneška Dnešný trend by sa dal jednoducho a výstižne opísať frázou "Nemám čas." Táto spoločensky akceptovaná formulka nám umožňuje vyhnúť sa všetkému, na čo práve nemáme chuť. Žiaľ, neplatí to len v pracovnom spektre, často na to doplácajú práve deti!

Dieťa svojich rodičov odjakživa pozoruje, chce sa im podobať, a preto je veľmi dôležité, aby rodičia už od jeho útleho veku zdôrazňovali dôležitosť písaného slova. No chápe to vôbec rodič? Ruku na srdce. Koľkým z nás uniká schopnosť SPISOVNE verbálne komunikovať? No nielen verbálne. Tiež sa niekedy pri textovke od vášho priateľa čudujete, ako je možné, že dostal diplom?!

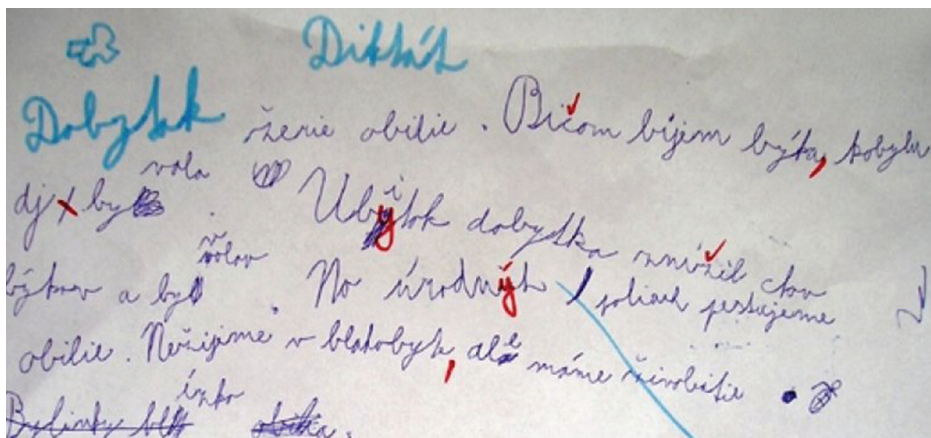
Dnes je všetko akési rýchlejšie ako kedysi. Knihy a noviny pomaly, ale isto vytlačá internet - a tam sa spisovnú slovenčinu len ťažko naučíme. Nie je žiadnou novinkou, že mnohé internetové médiá povýšili aktuálnosť nad bezchybnosť textu. Zatiaľ čo jedni to považujú

za vysokú neprofesionalitu, tí druhí tento postup pripúšťajú. Znepokojuje vás to? Pravdepodobne ste v minulosti prečítali mnoho kníh...

Hrozí nám teda, že verbálna komunikácia sa úplne vytratí a z tej neverbálnej sa stane "absurdistan", v ktorom neplatia žiadne gramatické pravidlá?!

Internet je plný sarkastických fotiek, ktoré porovnávajú dnešnú mládež s mladými ľuďmi v minulosti. Dnešný svet odrážajú všadeprítomné počítače, obmedzená osobná komunikácia - všetci sa snažia čo najskôr dospieť a zapadnúť. Chápeme. Doba si to jednoducho vyžaduje. Je teda len na nás, či dokážeme triezvo zhodnotiť ponúkaný virálny obsah, neprepadnúť tomu jednoduchému a pochopiť tak veľkú dôležitosť SLOVA. ...alebo je to príliš veľká utópia?!

Zuzana Rusnačeková
Ústav sociálnej práce - študent

PhDr. Dagmar Štiavnická, Dis.

Viceprezidentka a členka výkonne rady Alumni klubu Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety.

Časopis Bonitas je určený predovšetkým mladým ľuďom, študentom stredných škôl, ktorí majú ešte svoje sny. Nuž moja prvá trochu netradičná otázka znie: Aký bol Váš najväčší detský sen? Splnil sa?

Podľa seba určite viete, že v detskom veku je všetko bezstarostné a deti ako rastú a dospievajú majú v každom veku rôzne sny a túžby, dá sa povedať, že žijú v rozprávkovom svete. Mnohokrát sú ich sny ovplyvnené aj čítaním romantických príbehov, alebo zaujímavých sfilmovaných podmanivých príbehov. Tiež som prežívala nádherné sny v detstve a chcela som sa stať okrem iného aj detskou lekárkou, takže sen sa nestal skutočnosťou...

Čo Vás viedlo k sociálnej práci? Čo bolo tým motorom a podnetom pre Vašu prácu a pôsobenie v tejto oblasti?

Moja práca, ktorú vykonávam v Zariadení pre seniorov, mi je veľmi blízka nielen hlbokým záujmom o sociálne problémy, ale aj v snahe zlepšiť kvalitu života a ich sociálnu situáciu. Mnohokrát si v živote neuvedomujeme, že starší ľudia sa stávajú studnicou múdrosti a ich skúsenosti a nabytá životná múdrosť sú nenahraditeľným prínosom nielen pre spoločnosť ako takú, ale aj pre náš osobný život. Títo ľudia si zaslúžia sociálne istoty, stabilitu a vieru v lepšiu budúcnosť. Pýtate sa ma, čo bolo motorom a podnetom pre moju prácu a pôsobenia v tejto sociálnej oblasti. Myslím si, že v mojom rannom detstve, keď sme bývali s mojou starkou a starkým, s ktorými som prežívala nádherné detstvo v úžasnom prostredí ovocných stromov a s vôňou pivóní, gladiol a papradí, boli práve oni, ktorí ma ovplyvnili v mojej dospelosti a pri výbere môjho povolania, ale aj poslania. Dodnes si pamätám ich láskavosť, pevnú vôľu, vytrvalosť a nezištnú pomoc druhým, ako aj ich lásku a vieru k Pánu Bohu a k matke Božej.

Študenti Vás môžu poznať ako viceprezidentku Alumni klubu VŠ zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety. Čo

bolo podľa Vás podnetom k založeniu klubu?

Myslím si, že na túto otázku by mali odpovedať kompetentnejší a hlavne iniciátori založenia Alumni klubu, ale z môjho pohľadu a uvažovania, ako absolventky tejto vysokej školy, podnetom k založeniu Alumni klubu VŠZaSP sv. Alžbety bolo zlepšenie vzájomnej informovanosti medzi školou a študentmi, zlepšenie prepojenia školy a praxe, zabezpečenie ešte kvalitnejšieho vzdelania, ako aj rozvinúť celoživotné vzdelávanie, vzdelávanie pri výskume, ako aj poskytnutie pomoci pri hľadaní práce, a tiež viesť študentov a pedagógov k zásadám kresťanskej viery a zodpovednosti a šíriť odkaz sv. Alžbety, bratislavskej rodáčky, slúžiť chorým a chudobným.

Kto všetko sa môže prihlásiť do klubu a čo tým môže získať?

Prihlásiť sa do nášho Alumni klubu sa môže každý študent, ktorý ukončil štúdium na Vysokej škole zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, títo absolventi získajú množstvo užitočných informácií o možnostiach zvyšovania ich kariéry, a to pomocou ďalšieho vzdelávania, ďalej ako pracovať s ohrozenými skupinami ľudí, ako pomáhať riešiť problémy ľuďom, ktorí ich nedokážu vyriešiť sami a tiež pracovať nielen pre domáce, ale aj zahraničné zdravotnícke, sociálne, humanitárne, charitatívne ale aj misijné činnosti.

Plánuje Alumni klub v najbližšej dobe nejaké spoločenské akcie? Aké?

Určite Vás potešíme informáciou o našom prvom reprezentačnom plese absolventov a pedagógov VŠZaSP sv. Alžbety, ktorý by sa mal uskutočniť pri dostatočnom počte záujemcov v januári 2016 na našom detašovanom pracovisku v Gabčíkove, ale podrobnejšie informácie o 1. Plese VŠZaSP sv. Alžbety budú uverejnené na našej webovej stránke Alumni klubu.

Ďakujeme za rozhovor.

*Bc. Adela Holáková
Ústav sociálnej práce - študent*

Klasický hasičský výskum Bernarda Berelsona o úlohe novín v živote ich čitateľov

Bernard Berelson's Classical Firehouse Research
on the Role of a Newspaper in Reader's Life

Abstrakt: Cieľom tohto príspevku je zoznámiť čitateľa s klasickým hasičským výskumom Bernarda Berelsona. Berelsonov výskum reflektoval štrajk ôsmich najväčších distribútorov newyorských denníkov a patrí do kategórie hasičských výskumov. Výskum bol koncipovaný ako kvalitatívne zisťovanie založené na hĺbkových rozhovoroch so 60. respondentmi a analýza dát privedla autora k charakteristike úloh novín v živote ich čitateľov.

Kľúčové slová: Bernard Berelson, hasičský výskum, hĺbkový rozhovor, noviny

Summary: The aim of this article is a presentation of Bernard Berelson's classical firehouse research. Berelson's research reflected the strike of eight major New York newspaper deliverymen and belongs to a category of firehouse projects. The research was conceived as qualitative survey based on intensive interviews with 60 people and the analysis of data led author to describing the role of a newspaper in reader's life.

Key words: Bernard Berelson, firehouse research, intensive interview, newspaper

Výskumné aktivity Bernarda Berelsona

Meno Bernarda Berelsona (1912-1979) sa v sociologických kruhoch spája najmä s rozvojom výskumu verejnej mienky, komunikačného výskumu a metódy obsahovej analýzy. Berelson sa podieľal na výskumoch „Erie County Study“ (Lazarsfeld, Berelson, Gaudet, 1988) a „Elmira Study“ (Berelson, Lazarsfeld, McPhee, 1986), ktoré sú vo všeobecnosti považované za míľniky v rozvoji techniky panelového výskumu a politickej sociológie. V rokoch 1951-1952 bol prezidentom Americkej asociácie pre výskum verejnej mienky (AAPOR) a v roku 1974 získal ocenenie AAPOR Award (Sills, 1980). Barnie (ako ho familiárne oslovuje David L. Sills) však viedol taktiež aj jeden z dodnes najfascinujúcejších výskumov z oblasti kvalitatívnej analýzy – hasičský výskum reagujúci na štrajk distribútorov newyorských denníkov. Berelsonova výskumná správa nesie názov „Čo znamená pre čitateľa nemať svoje noviny“ a bola publikovaná v tretej ročenke komunikačného výskumu editovanej Paulom F. Lazarsfeldom a Frankom Stantonom.

Charakteristika hasičského výskumu

Berelsonov výskum patrí do kategórie projektov tzv. hasičských výskumov, ktoré si vyžadujú okamžitú reakciu na vzniknutú situáciu (Noelle-Neumann, 1980). Hasičský výskum „... vychádza z predstavy hasičov, ktorí sedia a popíjajú kávu, no iba do momentu, kedy je vyhlásený poplach – hasiči sa rýchlo kľžu dolu po tyčiach a obliekajú si hasičské kabáty“ (Stockdale, Sood, 1989, s. 13). Pre úspešnú realizáciu hasičského výskumu je nevyhnutné, „... aby dáta boli získané okamžite po udalosti, pokiaľ ľudia majú ešte čerstvo v pamäti svoje zážitky, motívy a významy, ktoré si s udalosťou spájali“ (Jeřábek, 1997, s. 104-105).

Okrem Berelsonovej štúdie sú v sociológii modelovými ukázkami uplatnenia hasičského výskumu práce Hadleyho Cantrila, Hazel Gaudetovej a Herty Herzogovej „Orson Welles Study“ (Cantril, Gaudet, Herzog, 2008) a Roberta Mertona, Marjorie Fiskeovej a Alberyty Curtisovej „Kate Smith Study“ (Merton, Fiske, Curtis, 2004).

Expozícia situácie vedúcej k vzniku Berelsonovho výskumu

V sobotu 30. júna 1945 vstúpili v neskorých popoludňajších hodinách dodávatelia ôsmich najväčších newyorských denníkov do štrajku. Tento trval spolu sedemnást dní. Počas tohto obdobia bolo možné zakúpiť si dennú tlač iba priamo v budovách jednotlivých redakcií, či získať niektorý z menej známych špecializovaných, alebo lokálnych časopisov v niekoľko málo trafikách, no väčšina obyvateľov New Yorku zostala bez svojich obľúbených novín (Berelson, 1949).

Tieto nezvyčajné okolnosti inšpirovali reklamné agentúry, novinové redakcie, pracovníkov rádia a sociálnych vedcov k tomu, aby vykonali výskumy zisťujúce vzťah verejnosti k novinám. Nezávisle na sebe boli realizované (prinajmenšom) tri výskumy. Dva z nich uskutočnili klasickými technikami výskumu verejnej mienky (použitím metódy dotazníkov s uzatvorenými otázkami) Elmo Roper Agency a Fact Finders Associates, Inc. Ich cieľom bolo zistiť, akým spôsobom počas štrajku distribútorov denníkov čitatelia získavajú informácie, do akej miery im ich obľúbené noviny chýbajú, a ktoré ich časti im chýbajú najväčšie (Jeřábek, 1997). Tretí (celkom odlišný) výskum vykonal Ústav aplikovaného sociálneho výskumu Kolumbijskej univerzity pod vedením Bernarda Berelsona.¹

Zatiaľ, čo výskumy Elmo Roper Agency a Fact Finders Associates, Inc. boli organizované ako extenzívne zisťovania, výskum Bernarda Berelsona bol usporiadaný ako intenzívne zisťovanie s cieľom podať odpoveď na otázku, čo pre čitateľa skutočne znamená, keď nemá svoju obľúbenú dennú tlač. Inými slovami, výskum zisťoval, aký význam zohrávajú noviny v živote ich čitateľov (Jeřábek, 1997).

Metodológia výskumu

Výskum Ústavu aplikovaného sociálneho výskumu bol koncipovaný ako kvalitatívny výskum založený na hĺbkových

rozhovoroch so 60. pravidelnými čitateľmi newyorských denníkov bývajúcimi na Manhattane. Výskumná vzorka bola proporcionálne rozdelená podľa socio-ekonomického statusu respondentov. Výskum sa začal realizovať na konci prvého týždňa štrajku distribútorov novín (Berelson, 1949).

Výsledky výskumu

Výsledky výskumu prezentuje Berelson v štyroch kapitolách svojej výskumnej štúdie. V prvej z nich sa sústreďuje na čitateľmi deklarovanú úlohu novín, v druhej predkladá typológiu funkcií novín, v tretej nachádza a pomenúva skutočný význam novín a napokon vo štvrtnej prezentuje niektoré ďalšie poznatky, ktoré vo svojom výskume nadobudol.

Čitateľmi deklarovaná úloha novín

Berelson najskôr zisťoval, akú úlohu zohrávajú noviny v živote Newyorčanov. Za týmto účelom im položil otázku, či podľa nich je, alebo nie je dôležité čítať noviny. Prakticky všetci respondenti odpovedali silným „áno“ a pokračovali vysvetlením, že význam novín spočíva predovšetkým v ich informačnom a vzdelávacom poslaní (Berelson, 1949). Intenzívne dotazovanie čitateľov newyorských denníkov priviedlo Berelsona k prvému záveru: „Prakticky každý čitateľ“ vzdáva hold hodnote novín ako zdroju serióznych informácií o svete“ (Berelson, 1949, s. 114).

Ďalšia analýza však ukázala, že vonkoncom nie všetci opýtaní za týmto účelom skutočne dennú tlač aj používajú. Keď mali totiž spontánne uviesť, prečo im pravidelné čítanie ich obľúbených novín chýba, iba zopár z nich dokázalo menovať nejakú konkrétnu udalosť (napr. vojnu na Ďalekom východe, alebo voľby vo Veľkej Británii). V inej časti rozhovoru boli potom respondenti priamo požiadaní, aby uviedli, pokračovanie sledovania ktorej konkrétnej udalosti im štrajk distribútorov newyorských novín znemožnil, no takmer polovica ich nebola schopná uviesť žiadny

1) Ústav aplikovaného sociálneho výskumu (Bureau of Applied Social Research - BASR) bol po Výskumnom centre pre hospodársku psychológiu, Výskumnom stredisku Newarskej univerzity a Princetonskom stredisku pre výskum rozhlasu v poradí štvrtou vedecko-výskumnou inštitúciou založenou Paulom F. Lazarsfeldom. Slávne BASR vzniklo v roku 1945 rozšírením Princetonského strediska pre výskum rozhlasu a sídlilo v najväčšom centre vtedajšieho rozhlasového biznisu - v New Yorku. Zaniklo po Lazarsfeldovej smrti v roku 1977 (Jeřábek, 1997, Zeisel, 1977).

takýto príbeh alebo udalosť, pričom ostatní menovali skôr senzačné, ako seriózne správy (napr. prípad vraždy Stevensa) (Berelson, 1949).

Paradoxné. Na jednej strane síce takmer všetci respondenti hovorili o vysokej hodnote novín ako zdroji serióznych informácií, no – na strane druhej – iba málo z nich ich noviny za týmto účelom aj fakticky používalo. Čo sa teda ukrýva za touto diskrepanciou? Čo možno nájsť pod povrchom týchto stereotypných (kliše) odpovedí? Čo pre čitateľa skutočne znamená, keď nemá svoje noviny?

Typológia funkcií novín

Na základe vykonaných hĺbkových rozhovorov dospel Berelson k typológii funkcií novín, ktoré plní toto masmédiu v modernej spoločnosti. Zistil, že noviny pre čitateľov predstavujú: zdroj informácií o aktuálnom dianí vo svete, pomôcku pre každodenný život, zdroj oddychu, prostriedok získania sociálnej prestíže a prostriedok sociálneho kontaktu.

a) Noviny ako zdroj informácií o aktuálnom dianí vo svete

Jadro čitateľov novín tvoria ľudia zaujímaví sa o informácie z oblasti aktuálneho diania vo svete. Tento ich záujem o veci verejné sa však nekončí jednoduchým spravodajstvom o najnovších udalostiach. Mnohí ľudia tiež vyhládávajú rozličné komentáre, interpretácie týchto udalostí a prostredníctvom nich si potom vytvárajú svoj vlastný názor (Berelson, 1949).

b) Noviny ako pomôcka pre každodenný život

Niektorým ľuďom noviny chýbali preto, že ich používali ako pomôcku pre svoj každodenný život. Presne polovica respondentov sa cítila bez svojich obľúbených novín nejakým spôsobom hendikepovaná. Noviny totiž obsahovali informácie o programoch rozhlasových staníc, či kín, najnovšie správy o kurzoch akcií, kurzoch mien a analýzach trhu, no taktiež aj reklamu, recepty, predpoveď počasia a pod. Mnohí čitatelia teda noviny používali ako každodennú pomôcku alebo sprievodcu, a preto im chýbali (Berelson, 1949).

c) Noviny ako prostriedok oddychu

Noviny slúžia i ako prostriedok relaxácie a trávenia voľného času. Prostredníctvom čítania novín sa ľudia dokážu vymaniť zo sveta svojich každodenných starostí a povinností a upriamiť svoju myseľ do „inéno sveta“ (Berelson, 1949). Niektorí respondenti sa v tejto súvislosti vyjadrili napríklad nasledovne:

„Keď čítate, vaša myseľ sa sústreďí na iné veci.“

„S výnimkou háčkovania som po skončení svojej práce nemala čo robiť. Nič nedokáže uvoľniť moju myseľ tak, ako čítanie novín.“

„Vôbec som nevedel, čo mám robiť. Bol som deprimovaný. Nemal som čo čítať a nevedel som, ako mám tráviť svoj voľný čas. Keď sa mi v stredu dostali do rúk noviny, cítil som sa už omnoho lepšie.“

d) Noviny ako prostriedok získania sociálnej prestíže

Časť čitateľov používa noviny z dôvodu prístupu k informáciám o spoločenských udalostiach. Noviny majú svoju konverzačnú hodnotu. Ich čitatelia sa z nich môžu dozvedieť nielen o tom, čo sa stalo, ale taktiež môžu v novinách nájsť aj rozličné komentáre, vysvetlenia a interpretácie týchto udalostí a o nich môžu potom diskutovať spolu so svojimi kolegami. Takéto používanie novín zvyšuje čitateľovu prestíž medzi jeho rovesníkmi (Berelson, 1949). Niektorí respondenti v tomto kontexte napríklad povedali:

„Musíte čítať, aby ste držali krok v konverzácii s inými ľuďmi. Je trápne niečo nevedieť, keď ste v spoločnosti ľudí, ktorí spolu diskutujú o najnovších udalostiach.“

„Nie, že by som sa príliš zaujímal o udalosti vo svete, no nemám rád, keď mi niekto položí nejakú otázku o spoločenskom dianí v našej krajine a ja sa cítim hlúpo a bezvýznamne.“

„Zúrim, úplne zúrim. Nevieam, čo sa vo svete deje a moji kamaráti, ktorí dostávajú noviny, to vedia.“

e) Noviny ako prostriedok sociálneho kontaktu

Noviny obsahujú aj zaujímavé príbehy a klebety zo života významných ľudí. Slúžia ako sprostredkujúci činiteľ sociál-

neho kontaktu medzi čitateľom a týmito slávnymi osobnosťami (Berelson, 1949). Respondenti v tejto súvislosti napríklad uviedli:

„Chýbajú mi komentáre Doris Blakeovej (o radách zamilovaným). Keď ich čítate, vytvoríte si svoj vlastný názor na dievčatá i na chlapcov, a to považujem za vzrušujúce. Sú pravdivé ako samotný život... ako každodenný život.“

„Chýbajú mi (moje obľúbené) analýzy spravodajstva a najnovších udalostí, rozhovorov s rozličnými osobnosťami a ich vzťahoch s inými ľuďmi. Je zaujímavé poznať ich reakcie. Keď čítate o ich minulosti, môžete ich omnoho lepšie analyzovať.“

Skutočný význam novín

V ďalšej časti potom Berelson identifikuje skutočný význam novín v živote ich čitateľov. Tento podľa autora spočíva v prirodzenom, no nevedomom (iracionálnom) psychologickom záujme ľudí čítať. Berelson vysvetľuje, že „čítanie samo o sebe, bez ohľadu na obsah, je v mestskej prostredí silne motivovanou činnosťou, ktorá prináša radosť a potešenie“ (Berelson, 1949, s. 122). Tento svoj záver Berelson opäť dokumentuje viacerými výpoveďami respondentov:

„Čítal som všetko, čo sa mi dostalo do ruky – knihy a časopisy.“

„Študoval som si všetky staré časopisy, čo som mal doma.“

„Čítal som všetko, čo bolo okolo mňa a to, čo som nemal príležitosť prečítať doteraz.“

„Vrátil som sa späť k starším časopisom a čítal tie ich časti, ktoré som doteraz zvyčajne preskakoval.“

Čítanie je v americkej spoločnosti a kultúre taktiež úzko spojené s prestížou. Je späté so symbolmi vzdelanosti, dobrej literatúry, sebarealizácie, či inteligencie a má svoju vlastnú auru vážnosti a hodnoty, ktorá spôsobuje, že je lepšie čítať niečo (alebo dokonca hocičo) ako nečítať nič (Berelson, 1949). Jeden starší predavač anketárom povedal:

„Život bez novín je omnoho monotónnejší. Nevedel som, čo mám robiť. Zrazu som nevidel žiadnu príležitosť, ako tráviť svoj voľný čas.“

Ďalší respondenti prirovnávali svoj vzťah k novinám k obrazom poháru vody, šálky kávy, fajčenie, či smäde po spravodajstve (Berelson, 1949). Jeden z opýtaných okomentoval svoju situáciu týmito slovami:

„Čítal som sa, ako by mi niekto zobral z ruky cukrík v momente, kedy som si ho práve išiel dať do úst.“

Berelson zakončuje túto časť svojej analýzy nasledovným konštatovaním: „Pri vysvetľovaní toho, prečo ľuďom chýbala ich pravidelná denná tlač, je potrebné začať tým, že samotný akt čítania poskytuje určité (základné) uspokojenie, a to bez primárneho ohľadu na obsah čítaného textu“ (Berelson, 1949, s. 124).

Niektoré ďalšie poznatky

Spomedzi všetkých druhov tlačných stránok sú noviny najľahšie dosiahnuteľné, sú lacné, možno ich dávkovať postupne, sú vždy poruke a sú najľahšie strávitelným zdrojom potešenia z čítania samotného (Berelson, 1949). Výpovede niektorých respondentov ilustrujú neistotu, ktorú počas štrajku čitateľa novín pociťovali:

„Som ako ryba bez vody... Som stratený a nervózny. Hanbím sa priznať si to.“

„Čítim sa byť úplne stratený. Mám rád ten pocit, keď sa dotýkam celého sveta.“

„Čítim sa ako vyvrhnutý a oddelený od zvyšku sveta.“

„Prakticky to znamená izoláciu. Bez našich novín sme úplne stratení.“

Pre iných ľudí je čítanie novín akýmsi zvykom, rituálom, každodennou rutinou. Mnohí ľudia čítajú noviny pri jedení, cestovaní do práce a pod. (Berelson, 1949). Niektorí respondenti napríklad povedali:

„Niečo v mojom živote chýba.“

„Trpím! Naozaj! Nemohol som spať. Noviny mi veľmi chýbajú.“

Výskum Penna Kimballa

V decembri 1958 nastala v New Yorku takmer identická situácia a dodávateľia siedmich najväčších newyorských deníkov vstúpili do štrajku, ktorý trval po dobu devätnástich dní. Túto príležitosť využil Penn Kimball a vykonal výskum, ktorý možno považovať za repliku Berel-

sonovho zisťovania. Ako výskumnú metódu pritom použil (rovnako ako Berelson) hĺbkové rozhovory so 164 respondentmi (pravidelnými čitateľmi newyorských deníkov). Kimball začal pracovať na svojom výskume v ôsmy deň štrajku vo všetkých piatich mestských častiach New Yorku, zahŕňajúc Long Island a predmestia Connecticutu. Dotazované osoby boli vybrané tak, aby odrážali ekonomické a etnické charakteristiky metropolitnej oblasti (Kimball, 1959).

Kimballov výskum v zásade potvrdil Berelsonove závery (analýza hĺbkových rozhovorov priviedla autora k tej istej typológii funkcií novin, i keď k nim pridal ešte dve nové – stimuláciu a povolanie). Jedným z najvýznamnejších zistení tohto výskumu bol poznatok, že „najvýraznejšou zmenou počas štrajku bola rastú-

ca pozornosť a čas, ktoré respondenti venovali vysielaniu rádia“ (Kimball, 1959, s. 392). Pravidelní čitatelia dennej tlače počas štrajku taktiež častejšie čítali knihy a pozerali televíziu. Autor identifikoval rozdiely medzi mužmi a ženami – mužom chýbalo najmä športové spravodajstvom a ženám reklama a spoločenské rubriky. Kimball svoju výskumnú správu uzatvára tvrdením, že „informácie, tak ako sú prezentované v novinách, majú iné čaro ako informácie prenášané ostatnými médiami“ (Kimball, 1959, s. 398).

PhDr. et Mgr. Roman Kollár, PhD.

Katedra sociológie

Vysoká škola zdravotníctva

a sociálnej práce sv. Alžbety

Polianky, Pod Brehmi 4/A, Bratislava

kollar@vssvalzbety.sk

LITERATÚRA

- BERELSON, B. 1949. What „Missing the Newspaper“ Means. In *Communication Research 1948-1949*. New York : Harper & Brothers, s. 111 – 129.
- BERELSON, B., LAZARSELD, P. F., MCPHEE, W. N. 1986. *Voting. A Study of Opinion Formation in a Presidential Campaign*. Chicago – London : The University of Chicago Press, 395 s.
- CANTRIL, H., GAUDET, H., HERZOG, H. 2008. *The Invasion from Mars. A Study in the Psychology of Panic*. New Brunswick – London : Transaction Publishers, 224 s.
- JERÁBEK, H. 1997. *Paul Lazarsfeld a počátky komunikačného výzkumu*. Praha : Karolinum, 183 s.
- KIMBALL, P. 1959. People Without Papers. In *The Public Opinion Quarterly*, roč. 23, č. 3, s. 389 – 398.
- LAZARSELD, P. F., BERELSON, B., GAUDET, H. 1965. *The People's Choice. How the Voter Makes Up His Mind in a Presidential Campaign*. New York : Columbia University Press, 178 s.
- MERTON, R., FISKE, M., CURTIS, A. 2004. *Mass Persuasion. The Social Psychology of a War Bond Drive*. New York : Howard Fertig, 210 s.
- NOELLE-NEUMANN, E. 1980. The Public Opinion Research Correspondent. In *The Public Opinion Quarterly*, roč. 44, č. 4, s. 585 – 597.
- SILLS, D. L. 1980. In Memoriam: Bernard Berelson, 1912-1979. In *The Public Opinion Quarterly*, roč. 44, č. 2, s. 274 – 275.
- STOCKDALE, G. P., SOOD, R. 1989. *Emergency Public Information. A Quick Response Study of Coalginga*. Boulder : Natural Hazard Research and Applications Information Center, 50 s.
- ZEISEL, H. 1977. In Memoriam: Paul F. Lazarsfeld, 1901-1976. In *The Public Opinion Quarterly*, roč. 40, č. 4, s. 556 – 557.

Sociálne služby pre osoby so zdravotným postihnutím

Social services for persons with disabilities

Abstrakt: V komplexnej starostlivosti o osoby so zdravotným postihnutím má často zásadný význam liečebná rehabilitácia, ktorá je poskytovaná v špeciálnych zariadeniach. V moderných prístupoch sa klientom ponúkajú také činnosti a programy, ktoré rozširujú ich sociálne a integračné možnosti.

Kľúčové slová: Sociálne poradenstvo. Zariadenia sociálnych služieb. Zdravie.

Summary: The comprehensive care of people with disabilities is often essential medical rehabilitation, which is provided in special facilities. In the modern approach, the clients offer such programs and activities that expand their social integration and opportunities.

Key words: Social counseling. Social service facilities. Health.

Úvod

Vznik a existencia zdravotného postihnutia predstavuje sociálnu udalosť, ktorá vo výraznej miere ovplyvňuje život každého človeka. Následky zdravotného postihnutia sa prejavujú v rôznych druhoch sociálneho prostredia: rodinné prostredie, školské prostredie a pracovné prostredie.

Osoby so zdravotným postihnutím

Je veľmi dôležité a prirodzené, že sa staráme o svoje zdravie. V tomto zmysle majú dôležitú rolu Božie prikázania, ktoré nám v zásade kážu, aby sme chránili život svoj, ale tiež život svojho blížneho (Vansač, Michal In Hanobik et al., 2013).

Každý človek má v sebe túžbu po niečom vyššom, čo jeho samého prevyšuje, po vyššom bytí, inteligencii, transcendentne, po Bohu. Zvlášť v životných krízach sa človek pýta na zmysel svojho života, zmysel choroby (Hanobik, Michal In Hanobik et al., 2014).

Podľa nášho názoru, v socializačnom procese sa u osôb so zdravotným postihnutím objavuje mnoho problémov. Jedným z nich je osamelosť, ktorá je dôsledkom disharmónie v osobných vzťahoch.

Sociálne služby a poradenstvo pre osoby so zdravotným postihnutím

Zdravie môžeme vnímať ako telesnú a duševnú integritu. Zdravie je znakom toho, že zdravá osoba nemá žiadnu

vážnejšiu chorobu, je schopná naplňať svoje životné ciele v spoločenskom a pracovnom kontexte (Oláh, Schavel, 2006).

Svetová zdravotnícka organizácia charakterizovala v roku 1947 zdravie ako telesné, duševné a sociálne blaho, ako harmóniu telesného, duševného a sociálneho v človeku (Oláh, Schavel, 2006).

Sociálne služby a poradenstvo pr osoby s ťažkým zdravotným postihnutím je zamerané na riešenie týchto problémov:

1. poskytnutie a prehodnotenie dávky sociálnej pomoci,
2. posúdenie opodstatnenosti peňažného príspevku na kompenzáciu pri jeho zavedení, určení a uvoľnení osobitného príjmu peňažného príspevku na kompenzáciu,
3. poskytovanie opatrovateľskej služby, prepravnej služby,
4. poskytnutie starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb. (Oláh, Schavel, 2006).

Sociálne služby a sociálne poradenstvo pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím sa vykonáva spravidla v rámci:

1. štátnej správy,
2. samosprávy,
3. neštátnych subjektov - občianskych združení,
4. zariadení sociálnych služieb (Oláh, Schavel, 2006).

Štátna správa - má v súvislosti s poskytovaním sociálneho poradenstva dominantné postavenie. Štát garantuje osobám s ŤZP príspevky na kompenzáciu

buď prostredníctvom peňažných príspevkov, alebo prostredníctvom zdravotnej pomôcky. Posudzovanie klientov zabezpečujú oddelenia posudkových činností príslušných úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, v ktorých pracujú sociálni pracovníci a lekári.

Samospráva - preberá postupne dôležitú funkciu v zabezpečovaní sociálnych potrieb obyvateľstva, preberá kompetencie pri zriaďovaní zariadení sociálnych služieb, starostlivosti o seniorov, v opatrovateľských a ošetrovateľských činnostiach. Tento proces je úplne prirodzený, jeho význam je najmä v priblížení sa občanovi, v mapovaní konkrétnych sociálnych problémov a v zapájajú občanov do riešenia sociálnych problémov.

Neštátne subjekty - poskytujú sociálne poradenstvo, ktoré je veľmi intenzívne zamerané na integráciu občanov so zdravotným postihnutím, ich posilnenie v samotej schopnosti človeka prirodzene sa orientovať v osobnom a spoločenskom živote.

Zariadenia sociálnych služieb - starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb je možné poskytovať občanovi, ktorému nie je možné poskytovať inú sociálnu službu. Na poskytovanie starostlivosti v zariadení sociálnych služieb pre osoby so zdravotným postihnutím môže zriaďovať samospráva tieto zariadenia sociálnych služieb: domov sociálnych služieb, zariadenie chráneného bývania, rehabilitačné stredisko, zariadenie opatrovateľskej služby a iné (Oláh, Schavel, 2006).

Za fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím (ďalej len osoba s ŤZP) sa považuje fyzická osoba, ktorej miera funkčnej poruchy je najmenej 50%. Funkčná porucha je nedostatok telesných schopností, zmyslových schopností, alebo duševných schopností fyzickej osoby, ktorý z hľadiska predpokladaného vývoja zdravotného postihnutia bude trvať dlhšie ako 12 mesiacov.

Sociálny dôsledok ťažkého zdravotného postihnutia (ďalej len „ŤZP“) je znevýhodnenie, ktoré má fyzická osoba z dôvodu jej ŤZP v porovnaní s fyzickou osobou bez zdravotného postihnutia

rovnakého veku, pohlavia a za rovnakých podmienok.

Sociálnu posudkovú činnosť vykonáva sociálny pracovník príslušného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, ak je osoba posúdená ako fyzická osoba s ŤZP.

Sociálnou posudkovou činnosťou sa:

- posudzujú individuálne predpoklady osoby s ŤZP (napríklad: schopnosť a úsilie osoby s ŤZP riešiť situáciu vlastným pričinením),
- posudzuje rodinné prostredie osoby s ŤZP (napríklad: rozsah pomoci, ktorú je osobe s ŤZP schopná poskytnúť jej rodina),
- navrhujú kompenzácie v jednotlivých oblastiach kompenzácie.

Sociálna posudková činnosť sa vykonáva za účasti fyzickej osoby s ŤZP, ktorá má právo vyjadrovať svoje potreby a návrhy na riešenie svojej sociálnej situácie. Môže sa vykonávať aj za účasti inej fyzickej osoby, ktorú si osoba s ŤZP určí a aj v prostredí, v ktorom sa osoba s ŤZP obvykle zdržiava.

Výsledkom sociálnej posudkovej činnosti je posudkový záver, ktorý obsahuje stanovené náležitosti.

Komplexný posudok

Na základe lekárskeho posudku a na základe posudkového záveru príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny vypracúva **komplexný posudok na účely kompenzácie**, ktorý obsahuje:

- mieru funkčnej poruchy, vyjadrenie, že ide o fyzickú osobu s ŤZP, sociálne dôsledky ŤZP vo všetkých oblastiach kompenzácie,
- návrh druhu peňažného príspevku na kompenzáciu,
- termín opätovného posúdenia zdravotného stavu, ak ho určí posudkový lekár a

- odôvodnenie komplexného posudku (<http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie/>, 2015-06-30).

Komplexný posudok príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny **nevpracúva**, ak miera funkčnej poruchy fyzickej osoby na základe lekárskeho posudku je **menej ako 50 %** (teda nejde o fyzickú osobu s ŤZP).

Sociálne dôsledky ŤZP sa kompenzujú formou:

- **jednorazových peňažných príspevkov**, ktorými sú

- peňažný príspevok na kúpu pomôcky,
- peňažný príspevok na výcvik používania pomôcky,
- peňažný príspevok na úpravu pomôcky,
- peňažný príspevok na opravu pomôcky,
- peňažný príspevok na kúpu zdvíhacieho zariadenia,
- peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla,
- peňažný príspevok na úpravu osobného motorového vozidla,
- peňažný príspevok na úpravu bytu,
- peňažný príspevok na úpravu rodinného domu,
- peňažný príspevok na úpravu garáže,

- **opakovaných peňažných príspevkov**, ktorými sú:

- peňažný príspevok na osobnú asistenciu,
- peňažný príspevok na prepravu
- peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov,
- peňažný príspevok na opatrovanie (<http://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/tazke-zdravotne-postihnutie>, 2015-06-30). Myslíme si, že celé spektrum rôznych peňažných príspevkov pre osoby so zdravotným postihnutím vo výraznej miere prispieva ku skvalitneniu ich života.

Rola občana so zdravotným postihnutím ako prijímateľa sociálnych služieb po roku 2008

V súčasnosti je oblasť týkajúca sa sociálnych služieb aj pre ľudí so zdravotným postihnutím upravovaná Zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (ďalej v práci budeme používať len skratku Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách). Ide o zákon účinný od 1. 1. 2009, niektoré ustanovenia od 1. 1. 2011, respektíve 1. 1. 2013. Týmto zákonom sa ruší Zákon o sociálnej pomoci číslo 195/1998 Z. z. Nová právna úprava upravuje právne vzťahy pri poskytovaní sociálnych služieb, financovanie sociálnych služieb a dohľad

na ich poskytovaním. Zákon sa sústreďí na používanie pojmu prijímateľ sociálnych služieb, ktorým označuje občana, ktorý sa z rozličných dôvodov ocitol v nepriaznivej sociálnej situácii. Pričom pod pojmom nepriaznivá sociálna situácia podľa tohto zákona rozumieme ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy a to z rôznych dôvodov, napríklad aj pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav. Zákon rozlišuje nasledovné druhy sociálnych služieb: sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb v ubytovacích zariadeniach, sociálne služby na podporu rodiny s deťmi (najmä pomoc pri starostlivosti o dieťa), sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu, alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku (opatrovateľská služba, prepravná služba, sprievodcovská služba a predčítateľská služba, tlmočnicka služba, sprostredkovanie osobnej asistencie, požičiavanie pomôcok) (Hromková, 2015-06-30).

Záver

Veľmi dôležitým aspektom poskytovania kvalitných sociálnych služieb pre osoby so zdravotným postihnutím je rešpektovanie komplexných bio-psycho-socio-duchovných potrieb týchto jednotlivcov v úzkej spolupráci a interakcii s rodinným a školským prostredím. Je veľmi potrebná interdisciplinárna spolupráca rôznych odborníkov ako sú: sociálni pracovníci, pedagógovia, psychológovia, právnici, atď.

Michal Radoslav, PaedDr. PhD., PhD.

Detašované pracovisko

*Kráľovnej Pokoja z Medžugorja,
Štefánikova 64, 085 01 Bardejov
mob. kontakt: 0908 879951*

e-mail kontakt: michel.rado@centrum.sk

Zoznam použitej literatúry v tejto štúdii nájdete na <http://www.bonitas-seu.sk/>

Aplikovaná teória prirodzeného a pohlavného výberu

Applied theory of natural and sexual selection

Abstrakt: Príspevok je zameraný na teoretické mechanizmy výberu partnera/ky z viacerých vedných disciplín, najmä z porovnávacej psychológie, antropológie, sexuológie. Praktická časť príspevku poukazuje na spôsob prirodzeného výberu partnerky u mužov a hodnotenie atraktívnosti, čo je poukázané na príklade, ako dokáže ovplyvniť farba šiat, či vlasov atraktívnosť žien a či skutočne zvyšuje atraktívnosť žien červená farba v porovnaní s inými farbami. Muži pomocou dotazníka hodnotili fotku ženy, ktorá mala priemernú tvár umelo vytvorenú a bola oblečená do viacerých šiat, ktoré boli rovnaké, len inej farby. Ďalším cieľom je poukázať na hypersexualitu ako na opačný pól asexuality a nie ako na sexuálnu dysfunkciu či poruchu, ak teda nepočítame medicínske problémy, vďaka ktorým môže vzniknúť.

Kľúčové slová: Porovnávacia psychológia, atraktívnosť, sexuálne správanie, sexuálny výber.

Summary: The aim of this work is to describe the theoretical mechanisms of partner selection / s from several disciplines, particularly in comparative psychology, anthropology, sexology. The practical part refers to the way the natural partner of choice for men and evaluation of attractiveness, which is pointed to as an example can it influences the colors of dresses and hair attractive women and that really adds to the attractiveness of women red color compared with other colors. Men by questionnaire, rated womens photo that had an average face artificial and was dressed in several dresses that were the same as with other colors. Other aim is to show hypersexuality as the opposite half of asexuality, and not as a sexual dysfunction or failure if did not consider medical problems which allow a arise.

Key words: Comparative Psychology, attractiveness, sexual behavior, sexual selection.

Úvod

Čo je to porovnávacia psychológia? Je to odbor, ktorý patrí medzi špeciálne psychologické disciplíny, skúmajúci evolúciu, fylogenetickú históriu, adaptívny význam či ontogenézu správania. Porovnávacia, alebo komparatívna psychológia, sa zaoberá oblasťami ľudského vedomia a štúdiom všeobecnej podstaty psychickej činnosti človeka a zvierat, tiež skúma, do akej miery vplýva naša evolučná história na kognitívne, behaviorálne a emocionálne vlastnosti. Je to interdisciplinárny odbor, ktorý integruje humanitné a prírodovedné disciplíny, vychádzajúci z moderných poznatkov o evolučnej teórii. (Prokop, 2013) Na ultimátnej rovine skúma evolučný pôvod. Z fylogenetической histórie je to napríklad skúmanie, že ktoré druhy živočíchov používajú nástroje. Z adaptívneho významu sa môžeme pýtať, do akej miery zvyšujú nástroje dostupnosť

potraviny? Ako vplýva ich použitie na sociálny status jedinca v skupine? Zvyšuje to jeho reprodukčný úspech? A z hľadiska proximálnej roviny sú to mechanizmy správania. Mechanizmy, ktoré podmieňujú použitie nástrojov: aké biologické faktory (napr. príslušné centrá nervového systému, vizuálne podnety a environmentálne faktory (napr. kultúra) ovplyvňujú používanie nástrojov. V tomto prípade ontogenéza správania sa zaoberá otázkou ako maturácia (dospievanie, dozrievanie) nervového systému a individuálne skúsenosti ovplyvňujú používanie nástrojov. (Prokop, 2013)

Z hľadiska komparatívnej psychológie existujú nejaké univerzálne štandardy ľudskej krásy, resp. sexuálnej príťažlivosti, ktoré by boli rovnaké pre ľudí z tak rozdielnych populácií ako je Čína, Švédsko, Polynézia. Ak áno, znamená to, že dedíme v našich génoch náklonnosť k určitým typom po-

tenciálnych manželských partnerov, alebo ide o výsledok učenia sa, tým, že vidíme na základe akých kritérií si vyberajú iní členovia našej kultúry? Ak skutočne platí, že existujú psychologicky zakorenené preferencie pre výber opačného partnera ako výsledok evolučného procesu, potom musia byť kultúrne univerzálne. Vedecký prístup nám diktuje jedno - ak chceme vedieť, ako ľudia vnímajú krásu, čo ich priťahuje, aký typ ženy sa páči mužom a naopak, aký typ muža priťahuje ženy, neostáva nám nič iné, než sa na to ľudí spýtať. David Buss, mladý profesor psychológie na University of Michigan spolu s 55. spolupracovníkmi z 37. kultúr po celom svete (6 kontinentov, päť ostrovov (Austrália - Zambia), mestá (Rio de Janeiro, Šanghaj - Jeruzalem, Teherán), bohatí, chudobní, civilizovaní, primitívni a podobných reprezentantov všetkých rás, hlavných náboženských či etnických skupín. Dohromady išlo o 10 047 osôb, ktoré odpovedali na ten istý dotazník. Ide o doteraz najrozsiahlejšiu štúdiu z evolučnej psychológie. Výsledky tejto štúdie podporujú hypotézu, že existujú kultúrne univerzálne kritéria pre výber partnera. Pre nás je dôležité zistenie, že tieto kritériá sú odlišné medzi pohlaviami :napr.: muži, na rozdiel od žien, kladú pri výbere partnera hlavný dôraz na jeho mladosť a zdravie. (Sýkora.1999)

Mozog je rovnako výsledkom evolučného procesu. Je to na prvý pohľad triviálne zistenie. Z pohľadu evolučnej biológie si všetky živé bytosti vyberajú partnera na základe takých kritérií, aby maximalizovali množstvo a životaschopnosť potomstva, ktoré s ním splodia. Darwin nazval tento evolučný mechanizmus sexuálny výber. Nasledujúcich sto rokov si biológovia so sexuálnym výberom nevedeli rady. Sexuálny výber chápali ako ťažko vysvetliteľný evolučný paradox: prečo si samičky namiesto znaku, ktorý znižuje šancu na prežitie nevyberú jednoducho znak, ktorý túto šancu naopak zvyšuje? Až v polovici 70-tych rokov nášho storočia so vznikom modernej evolučnej teórie, ktorá sa niekedy označuje ako tzv. druhá darwinistická revolúcia, sa paradoxnosť sexuálneho výberu začala strácať. Postupne sa ukázalo, že sexuálny výber len zdanlivo pôsobí opačným smerom, než prírodný výber.

Podľa evolučnej biológie je nervový

systém rovnako výsledkom evolučných mechanizmov, ako systém tráviaci. Tak ako prírodný výber postupne dizajnoval funkciu tráviaceho systému tak, aby svojmu nositeľovi umožňoval maximálne efektívne získanie energie z potravy, čím zvyšoval jeho šance prežiť oproti menej efektívnym formám, rovnako tak dizajnoval funkciu nervového systému, vrátane ním ovládaného správania organizmov, ako čo najlepšie prežiť a predovšetkým preniesť čo najviac svojich génov do ďalšej generácie. Pretože to, o čo nakoniec v evolúcii ide, nie je ani tak prežitie, ako prenesenie čo najväčšieho počtu génov ďalej. Prežitie je vlastne len prostriedkom. Nech by jedinci určitého biologického druhu boli neviem ako úspešní v prežití, pokiaľ by sa nerozmnožovali, zanikli by. Skutočne dnes v živote ľudského druhu nejde o to, mať čo najviac potomkov. Ibaže náš nervový systém, vrátane tých jeho častí, ktoré určujú naše stratégie rozmnožovania a s nimi súvisiace spôsoby sexuálneho správania, bol dizajnovaný do úplne iných životných podmienok, než v akých dnes žijeme. Evolučné procesy pracujú v inej časovej mierke, z ľudského hľadiska oveľa pomalšie. Potrebujú rádovo milióny rokov, než sa prejavia zmeny. Takže povedzme rádovo 10 tisíc rokov, ktoré zatiaľ ubehli od neolitickej revolúcie, keď sa zásadným spôsobom začal meniť spôsob života ľudského druhu, predstavuje z pohľadu evolúcie ešte stále bezvýznamnú epizódu. Treba si uvedomiť, že 99% percent svojej histórie sme prežili v podmienkach, v akých žijú dnes niektoré primitívne kmene pôvodného obyvateľstva amazonských pralesov, austrálskych bušmenov či novoquinejských domorodcov. (Sýkora,1999)

Skrýva sa tajomstvo krásy v priemernosti?

Dvaja americkí psychológovia, Judith H. Langloisová a A. Roggman dospeli na základe svojich výskumov v roku 1990 k presvedčeniu, že konečne odhalili, v čom spočíva tajomstvo peknej ženskej alebo mužskej tváre. Vytvorili počítačový program, ktorý spriemernil telesné parametre z niekoľko desiatok rôznych tvárí a vygeneroval na obrazovke počítača novú, neexistujúcu priemernú tvár. Testujúci jedinci potom vyberali ako na súťaži krásy medzi

skutočnými a priemernými tvármi. Študenti vždy vybrali priemernú tvár ako najkrajšiu. Nikdy nevybrali ako najkrajšiu niektorú z pôvodných, reálne naskenovaných tvárí. Zaujímavé to začne byť až od vzoriek, ktoré vznikli spriemernením 16 či 32 tvárí. U priemerov z menšieho počtu tvárí sa nevykázali štatisticky žiadne preferencie oproti originálnym tvárom. Srpice (hmyz) priviedli Thornhilla k objaveniu vzťahu medzi symetriou a atraktivnosťou pre druhé pohlavie. Podobný vzťah pozorovali vedci aj u iných biologických druhov, vrátane vtákov a cicavcov. Celkom logicky preto prišla otázka, či taký istý vzťah nejestvuje aj u ľudí. Povedané aj ináč, či ľudia podvedome najsymetrickejších jedincov nepovažujú za najatraktívnejších. A tak sa Thornhill pustil do rozsiahleho výskumu ľudí spolu s psychológom Stevenom Gagenstodom. Vytvorili rafinovaný a veľmi presný systém, ako merať symetriu ľudského tela (vybrali si 14 znakov, ako napr. symetriu uší, zápästia, očí, prstov, nôh, prs, kotníkov atď.). Všetky tieto parametre nakoniec spolu zakalkulovali a získali tak akýsi celkový koeficient symetrie tela. Takto zmeraným a oparametrizovaným ľuďom (išlo o stovky vysokoškolských študentov) dali potom za úlohu vyplniť dotazníky, kde sa ich pýtali na rozmanité intímne veci, ako napríklad, koľko mali sexuálnych partnerov, ako ľahko sa zoznamujú a pod. Výsledok bol jednoznačný pre obe pohlavia - symetrickejší jedinci mali viacej sexuálnych partnerov. To nepriamo dokazuje, že symetrickejší jedinci boli pre opačné pohlavie atraktívnejší. Ďalšie štúdie ukázali, že symetrickejší jedinci sú subjektívne posudzovaní ako krajší, atraktívnejší. Ak sa vychádza z evolučnej teórie Ch. Darwina (1871), ktorý sa domnieval, že pestré sfarbené časti zvieracích tiel sú nevýhodné pri prežití, avšak naopak, sú znakmi opačného pohlaviu, že sa jedná o kvalitného partnera. Mnohé výskumy preukázali vplyv farby -konkrétne červenej- na inhibíciu sexuálneho správania u primátov (Bielert et al. 1989; Nunn 1999). Výskum Elliota a Millera zase (2006) preukázal, že farba môže hrať rolu ako jemné environmentálne vodítko, ktoré má významný vplyv na naše správanie a opäť išlo o červenú farbu, ktorej prisúdili viacero atribútov. Napr. na podvedomej úrovni oslabuje výkon pri IQ testoch.

Iné výskumy dokazujú, že ľudia si spájajú červenú s telesnou vášňou, zmyselnosťou a romantickou láskou (Aslam, 2006; Jacobs, Keown, Worthley, & Gyhmn, 1991). Atraktivita sa v tomto prípade člení na dva typy. Uvedomovaná fyzická príťažlivosť zafinovaná ako pozitívne hodnotenie týkajúce sa vonkajšieho fyzického vzhľadu osoby a sexuálna príťažlivosť definovaná ako cítenie túžby romanticky sa angažovať s cieľovou osobou. Pri hodnotení atraktivity tváre a tela sa používa tzv. fluktuálna asymetria. Nízka miera fluktuácie asymetrie organizmu odráta jeho vývojovú stabilitu. Keďže pravú aj ľavú stranu tela organizmu ovplyvňujú rovnaké gény, miera jeho symetrickosti by mala odrátať kvalitu jeho génov v priebehu vývoja organizmu. Odchýlky od dokonalej symetrie sa považujú za dôsledok stresu spôsobený podvýživou, chorobami, parazitnými infekciami. (Havlíček, Rubešová, 2009) Červené šaty sú pre mužov sexuálne atraktívnejšie. (Elliot & Niesta, 2008) Miller et al. (2007) zistili, že barové tanečnice dostávajú vyššie prepitné v čase ovulácie v porovnaní s inými fázami menštruačného cyklu. Ženy sa počas ovulácie dokonca aj vyzývavejšie obliekajú a väčšia časť ich tiel je obnažená, muži dávajú väčšie prepitné čašníčkam, ktoré na sebe majú niečo červené. Tento efekt bol zaznamenaný napr. pri červenom rúži /oproti ružovému, hnedému alebo žiadnemu/, pri červenej košeli /oproti iným farbám/ a pri červenej ozdobe vo vlasoch /oproti žiadnej ozdobe/. Červený rúž a červená košeľa mali vplyv iba na mužov, ale napodiv červená farba vo vlasoch spôsobovala tento efekt nielen u mužov, ale aj u žien. (Haselton et al. 200)

Výskumná časť

Teoretické východisko - Červená je vnímaná ako sexuálny signál zvyšujúci atraktivitu (Elliot a Niesta 2008), pretože červenú preferujú napr. promiskuitnejšie ženy (Elliot a Pazda 2012) a ženy v období ovulácie (Beall a Tracy, 2013). Priemerná tvár bola vytvorená počítačovým programom, ktorý spriemernil telesné parametre z niekoľko desiatok rôznych tvárí slovenských žien a vygeneroval na obrazovke počítača novú, neexistujúcu priemernú tvár. Probandi potom vybrali

ako na súťaži krásy medzi skutočnými a priemernými tvármi. Probandi vždy vybrali priemernú tvár ako najkrajšiu. (Judith H. Langloisová a A. Roggman,1990).

Hypotézy:

H1: Žena v červených šatách dosiahne vyššie skóre pri sexuálnom hodnotení na fotke.

H2: Žena v červených šatách bude atraktívnejšia.

H3: Probandi si vyberú neexistujúcu priemernú tvár ako najatraktívnejšiu.

Charakteristika štatistického súboru

*Fotky žien boli predložené hodnotiteľom, čo boli muži (N=30) s priemer.vekom 23r. Muži uviedli heterosexuálnu orientáciu (26),homosexuálnu (3) a bisexuálnu (1) z nich bolo v partnerskom vzťahu (12), nemalo vzťah (13),ženatých bolo (0) a 5. zapadali do kategórie je to zložitá.

Priebeh výskumu

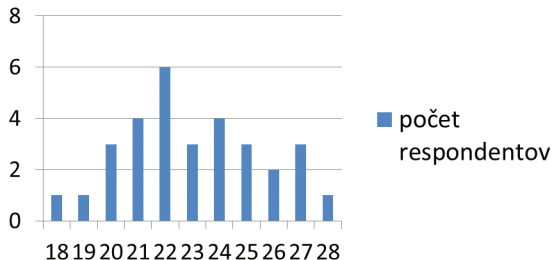
Respondentom boli poslané tri dotazníky v elektronickej podobe so ženou v červených, zelených a bielych šatách,kde odpovedali k jednotlivým otázkam na atraktivnosť,sexuálny vzhľad (išlo o škálové skórovanie), ktoré boli potom vyhodnotené a spracované do grafov a tabuliek (1 farba=10 respondentov,tým sa chcelo dosiahnuť, aby respondenti nezistili zámer hodnotenia).

Metódy

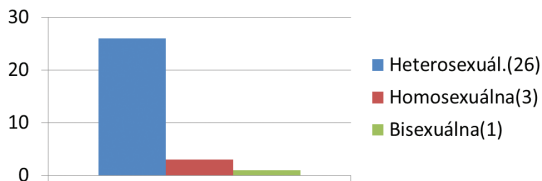
Počet stimulov 4 (žena v červených, zelených a bielych šatách a priemerná neexistujúca tvár slovenskej ženy na fotke, ktorá bola vytvorená cez Face Research(<http://faceresearch.org/exp>). Rozdiely medzi hodnotením boli vyhodnotené pomocou T-testu a ANOVY, pretože sa jednalo o pomerne malý súbor respondentov.

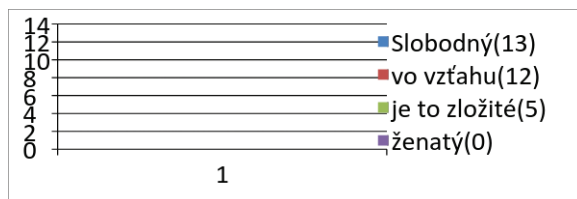
Výsledky

Graf č. 1: Vek

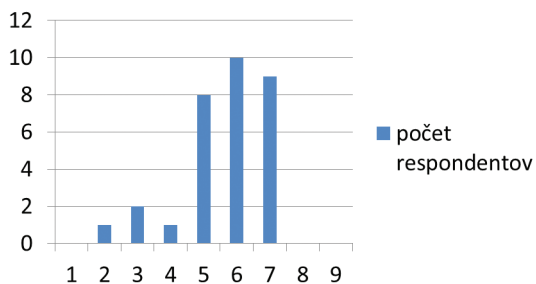

Graf č. 2: Orientácia

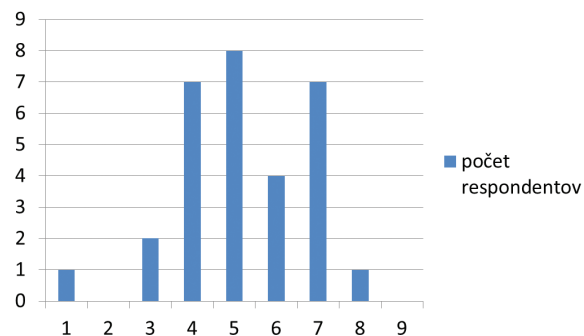

Graf č. 3: Momentálny partnerský status

Za ako atraktívnu považujete túto tvár ženy ?

Graf č. 4: Hodnotenie atraktívnosti

Za ako veľmi sexuálne žiadúcu považujete túto tvár ?

Graf č. 5: Hodnotenie sexuálneho výrazu tváre**Tab.č.1: Ar. priemery výsledkov (* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$)**

Farba šiat	A. P
Biela	5.3
Červená	6.33
Zelená	5.78

Diskusia

Z výskumov vieme, že ženy môžu signalizovať záujem o opačné pohlavie napr. nosením vyzývavého oblečenia, filtrujúcim pohľadom na opačné pohlavie, nosením ihlicových opätokov, nosením červených a čiernych šiat a pod. Ak niekto ma záujem o vzťah, očakával by som skôr-mv vyzývavéoblečenie mv porovnaní s konzervatívnym. A tento celkový obraz by mohol informovať už na prvý pohľad o signáloch pre opačné pohlavie. Ďalšia hypotéza môže byť, že sa na fotkách neobjaví nič prezrádzajúce, pretože sa ženy spoliehajú na to, čo je pod fotkou napísane (napr. nie je vo vzťahu). Tiež sa z výskumov zistilo, že čím je žena krajšia (a tým má automaticky viac nápadníkov a je vyššie riziko nevery), tým častejšie s takou ženou majú muži sex a zároveň sa snažia ju viac kontrolovať a pravdepodobne tak zabrániť možnému zahýbaniu ženy s niekým cudzím (tak tým je aj vyššia žiarlivosť), čiže nie je to hypersexualita ako taká, ale frekvencia sexuálnych stykov v závislosti od rizika nevery. (Personality and Individual Differences, 2013)

Záver

V tomto experimente sa mužom prezentovali fotky so ženou v šatách v troch farbách červených, zelených a bielych a v rovnakých farbách bolo aj pozadie na fotke podľa farby šiat, ktoré mala žena na sebe. Skúmalo sa, či budú ženy na červenom pozadí v červených šatách vnímané ako atraktívnejšie. Skúmal sa tiež efekt bielej, zelenej a červenej farby na mužské vnímanie ženskej atraktivity. Biela farba bola zvolená

ako kontrast k červenej, pretože biela je najprirodzenejšia a najmenej "vnucujúca", z achromatických farieb (neutrálnych) bola zelená farba vybratá náhodne. Ako ukazuje p-hodnota, červená a ostatné farby sa líšia medzi sebou, teda je tam aj miera významnosti a existuje závislosť medzi jednotlivými premennými. Rozdielnosť dosahuje hodnotu 0,055 (* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$), takže sú štatisticky významné rozdiely, čím sa potvrdili hypotézy (H1, H2, H3). Pomocou priemerov sa zistilo, že červená farba ako sexuálny symbol je v prospech atraktivity. Výskumy zistili, že na sociálnych sieťach sú ženy so záujmom o krátkodobé vzťahy častejšie v červenom, ako v iných farbách. Facebook je podľa výskumov prednostne založený na sebaaprezentácii a táto prezentácia musí zahrnúť aj záujem o nadviazanie vzťahu, keďže partnerský status je súčasťou, hoci nepovinnou na FB. (Personality and Individual Differences, 2013). Výskum sa opiera o pôvodný výskum Andrew J. Elliot and Daniela Niesta. Romantic Red: Red Enhances Men's Attraction to Women. Journal of Personality and Social Psychology, 2008, Vol. 95, No. 5, 1150 -1164.

Odporúčania pre prax.: Lepšia orientácia na výber partnera, vnímať signalizáciu záujmu o opačné pohlavie, vnímať profilové fotky na sociálnych sieťach ako prezentovanie sa svojej osoby. Zistiť záujem o nadviazanie vzťahu. Komplexnejšie vnímanie sexuality a neverbálnej komunikácie.

František Lacko
Katedra psychológie - študent

LITERATÚRA

- Beall, A. T. & Tracy, J. L. 2013. Women are more likely to wear red or pink at peak fertility Psychological Science, 24, 1837-1841.
- Beck, U., Beck-Gernsheim, E. 1995. "Introduction" to The Normal Chaos of Love. Cambridge: Polity Press.
- Buss, D. M. 2008. Evolutionary Psychology: The New Science of the Mind, Third Edition. Pearson.
- Buss, D.M., et al. 2011. Evolutionary psychology and feminism. Sex Roles, 64, 768-787.
- Borneman E. Encyklopedie sexuality. Victoria Publ., Praha 1993: 666 s.

Úplný zoznam použitej literatúry v tejto štúdií nájdete na <http://www.bonitas-seu.sk/>

Začala sa spolupráca s unikátnou univerzitou

Inštitút Misijnej práce a tropického zdravotníctva sv. Jána Pavla II. Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v máji tohto roku začal spoluprácu so zaujímavou a unikátnou ruskou univerzitou. V roku 1990 bol v Moskve zriadený štátny inštitút zameraný na vysokoškolské vzdelávanie osôb so zdravotným postihnutím. Neskôr sa inštitút pod vedením súčasného rektora pretransformoval na univerzitu inkluzívneho vzdelávania, ktorá nesie názov Moskovská štátna humanitárno-ekonomická univerzita (Moskovskij gosudarstvennyj gumanitarno-ekonomičeskij universitet - MGGEU). To znamená, že na univerzite študujú mladí ľudia s telesným postihnutým spolu so študentmi, ktorí nemajú zdravotné postihnutie. V súčasnosti má táto vzdelávacia inštitúcia okolo 1000 študentov, z čoho 478 je telesne postihnutých.

Náš partner

Univerzita sa nachádza v prekrásnom prírodnom prostredí lesoparku v severovýchodnej časti Moskvy. Tento lesopark sa nazýva Losím ostrovom (losyj ostrov), keďže tu skutočne voľne žije populácia losov. Univerzitný kampus tvorí komplex budov, v ktorom sa uskutočňuje výučba a zabezpečuje internátne ubytovanie. Súčasťou kampusu je športový areál s účelne vybaveným multifunkčným ihriskom. Viacerí študenti a absolventi univerzity sú členmi reprezentatívneho paraolympijského družstva Ruskej federácie a získali aj niekoľko olympijských medailí. Všetky budovy komplexu sú bezbariérové, vybavené rampami a uspořobenými výťahmi. Učebne sú vybavené tiež kompenzačnými pomôckami. V centrálnej budove sa nachádzajú aj špeciálne zariadené sály pre rehabilitáciu. Táto štátna univerzita poskytuje študentom okrem bezplatného vzdelávania aj celodennú stravu a ubytovanie, za ktoré študenti taktiež neplatia.

Inkluzívne vzdelávanie sa uskutočňuje v týchto študijných odboroch: ekonómia,

právo, manažment, sociológia, psychológia, pedagogika, žurnalistika, aplikovaná matematika, informatika a výpočtová technika, aplikovaná informatika, sociálna práca, turizmus, knihovníctvo, cudzie jazyky a tlmočníctvo. Priestor na štúdium v dennej a externej forme poskytuje šesť odborných fakúlt:

Fakulta cudzích jazykov
Fakulta aplikovanej matematiky a informatiky
Fakulta sociológie a psychológie
Fakulta knihovníctva
Ekonomická fakulta
Právnická fakulta

Univerzita pôsobí aj vo vzdialenejších regiónoch Ruskej federácie a svoje pobočky zriadila v mestách Čeljabinsk, Volgograd a Elista. K výraznému rozvoju dochádza v posledných rokoch pod vedením terajšieho rektora Vagifa Dejruseviča Bajramova, ktorý okrem zavedenia inkluzívneho vzdelávania podnietil k spolupráci mnohých odborníkov z rozličných oblastí spoločenského života. Jeho kolegovia a študenti, ako sme sami videli, v ňom nachádzajú vzor cieľavedomosti a systematickosti, ako aj oporu a povzbudenie.

Stretnutie v Moskve

Pri príležitosti 25. výročia svojho vzniku MGGEU usporiadala v dňoch 22. a 23. mája 2015 medzinárodnú vedecko-odbornú konferenciu „Osoba so zdravotným postihnutím v 21. storočí: vzdelávanie, zamestnanosť, sociálna integrácia“. Na konferencii sa zúčastnili vedecí a pedagogickí pracovníci, ako aj odborníci z praxe z Ruskej federácie, Slovenska a Turecka. Rokovania prebiehali v pléne i v niekoľkých sekciách.

Konferencia mala vysokú vedeckú a odbornú úroveň a vyústila do praktických záverov, ktoré boli adresované odborníkom i verejným činiteľom. Na plenárnom zasadnutí odznali aj dva príspevky zo Slovenska. Prvý predniesol Ladislav Bučko,

vedúci Katedry misiológie VŠ sv. Alžbety, na tému Humanitárna a rozvojová činnosť Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety doma a v zahraničí. Ďalej vystúpil Jozef Matulník, vedúci Katedry sociológie VŠ sv. Alžbety, na tému Vzdelávanie osôb so zdravotným postihnutím na Slovensku (autor príspevok pripravil v spolupráci s prezidentkou Asociácie organizácií zdravotne postihnutých občanov na Slovensku Máriou Orgonášovou). Spomínaní zástupcovia VŠ sv. Alžbety vystúpili aj na rozprave v sekcii venovanej aktuálnym problémom inkluzívneho vzdelávania, keďže aj na VŠZSP sv. Alžbety študujú mladí ľudia so zdravotným postihnutím. Referát profesora Matulníka o vzdelávaní zdravotne postihnutých občanov v podmienkach Slovenska odznel v Štátnej dume Ruskej federácie vo výbore pre vzdelávanie, ktorý zasadal na druhý deň.

Možnosti spolupráce

Začiatkom mája 2015 navštívila našu Vysokú školu sv. Alžbety v Bratislave delegácia MGGEU, ktorej účastníkmi boli profesor Vagif Dejrusevič Bajramov, rektor univerzity a docentka Natália Anatolievna Orechovskaja, prorektorka pre vedu a zahraničné vzťahy. Kontakt na našu vysokú školu im poskytol bývalý veľvyslanec Slo-

venska v Ruskej federácii pán Jozef Migaš. Účastníci delegácie ocenili humanitárne zameranie našej vysokej školy a prejavili záujem o ďalšiu spoluprácu. V októbri tohto roka je plánované ďalšie stretnutie zástupcov oboch vysokých škôl v Bratislave, kedy sa spresnia konkrétne kroky vo vzájomnej kooperácii. Predpokladanými témami sú spoločné výskumy, mobilita študentov a pedagógov, ako aj rozšírenie spolupráce na iné odborné slovenské inštitúcie.

Autori tohto článku na základe vlastnej skúsenosti pokladajú Moskovskú štátnu humanitárno-ekonomickú univerzitu za výnimočnú vysokoškolskú vzdelávaciu inštitúciu, ktorá poskytuje ľuďom so zdravotným postihnutím vzdelanie v mnohých študijných programoch. Naša vysoká škola má bohaté medzinárodné skúsenosti vo vysokoškolskom vzdelávaní, príprave a manažovaní terénnych humanitárnych a rozvojových projektov i vo výskumnej a publikačnej činnosti. Preto je nepochybne potrebné vyvinúť čím viac úsilia zameraného na odkrytie všetkých možností a ciest vzájomného obohatovania a partnerstva.

*Ladislav Bučko,
Katedra misiológie VŠZSP sv. Alžbety
Jozef Matulník,
Katedra sociológie VŠZSP sv. Alžbety*

Patrocínium v Šaštíne - 15. septembra 2015

Každoročne si slovenský národ pripomína Sedembolestnú Pannu Máriu. My, národ slovenský, si uctieваме Božiu Matku ako svoju národnú Patrónku. V iných krajinách je známa pod menom „Bolestná Panna Mária“ (lat. Virgo Maria Dolorosa). Samozrejme, „sedem“ je symbolické číslo. Panna Mária mala vo svojom živote mnoho bolestí. Celý jej život je popretkávaný nečakanými, bolestnými udalosťami. Číslo sedem v biblickom slova zmysle znamená plnosť. No predsa tradícia hovorí o konkrétnych siedmich bolestiach, ktoré Panna Mária vo svojom živote prežila. Sú to:

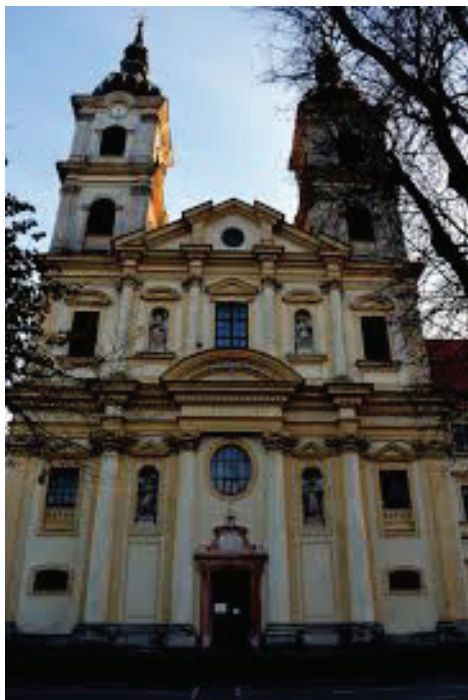
1. Proroctvo Simeona v chráme („tvoja duša prenikne meč“)
2. Útek do Egypta pred kráľom Herodesom, ktorý chcel zabiť malého Ježiša
3. Strata dvanásťročného Ježiša v chráme
4. Stretnutie s Ježišom na krížovej ceste
5. Ukrižovanie a smrť Ježiša
6. Snímanie z kríža
7. Ježišov pohreb

Prvé stopy sviatku Sedembolestnej Panny Márie badať v 15. storočí. Prvá zmienka o ňom pochádza z roku 1412, kedy sa o ňom hovorilo na cirkevnom sneme v Kolíne nad Rýnom. Pre celú Cirkev bol ustanovený pápežom Benediktom XIII. v roku 1727. Ten istý pápež povolil, aby sa Sedembolestná Panna Mária uctievala ako Patrónka Slovenska. Najväčšou národnou svätýňou Sedembolestnej Panny Márie je u nás bazilika minor v Šaštíne. Dejiny tohto chrámu siahajú do roku 1564. Za baziliku minor bola vyhlásená pápežom Pavlom VI. v roku 1964. Ten istý pápež v roku 1966 riadne ustanovil a vyhlásil Sedembolestnú Pannu Máriu za hlavnú Patrónku Slovenska. Každoročne na tento sviatok a na Turíce tisíce pútnikov putujú do Šaštínskej baziliky, kedy bývajú hlavné púte, aby si uctili našu Patrónku a vyprosi-

li pomoc v bolestiach a utrpení každodenného života.

Mnohí z nás prichádzame predložiť Matke Sedembolestnej svoje prosby, vďaky, radosti....ale hlavne prosíme Matku za celé Slovensko, aby ho chránila svojou rukou pred nástrahami, nebezpečenstvom, vojnou.... Preto ďakujeme Matke Národa za to, že nás ochraňuje a prosí za nás u svojho Syna Ježiša.

*Martin Lukáč
Ústav sociálnej práce - študent*

Národná bazilika minor v Šaštíne

HC SLOVAN BRATISLAVA

SLOVAN Bratislava je jedným z najstarších hokejových klubov na Slovensku. Hokej sa v Bratislave začal hrať presne pred 90. rokmi.

História klubu

V roku 1921 sa neúnavný propagátor Antonín Máša-Balík pričínal o vznik hokejového odboru pri 1. ČsŠK Bratislava. Vtedy však len bandy hokeja s loptičkou. Po roku 1924 si začal prerážať cestu kanadský hokej. Bratislava využívala blízkosť Viedne, kde už mali umelé klzisko na Engelmanne. Aj prvý zápas podľa kanadských pravidiel zohrali Bratislavčania vo Viedni s Wiener EV a prehrali 1:6. Bolo to v decembri 1924. V roku 1937 získal klub titul majstra župy. K zvýšeniu úrovne hokeja prispelo aj otvorenie zimného štadióna na Tehelnom poli 14. 12. 1940.

Po druhej svetovej vojne prevzal Slovan na desaťročia žezlo najlepšieho slovenského mužstva a popredného tímu v spoločnej československej súťaži. V tomto období pôsobili v družstve postupne hráči: Jendekovci, Starší, Fako, Černický, Gregorovci, Čapla, Golonka, Dzurilla, Nedomanský a ďalší, ktorí veľkou mierou prispeli k šíreniu dobrého mena hokejového klubu. Slovan sa aj ich zásluhou stal niekoľkokrát korunným princom v súťaži. Jediný titul v československej hokejovej lige v kategórii dospelých získal pod vedením trénera Ladislava Horského v sezóne 1978-79.

Kostru majstrovského družstva tvorili starí skúsení hráči Sakáč, Kužela, Bukov-

inský, Ujváry, Miklošovič, Žiška, Mrukvia a mladí začínajúci hráči, z ktorých postupne vyrástli výborní reprezentanti československého hokeja, bratia Peter, Marián a Anton Štastní, Rusnák, Pašek, Černý, Jaško, Pokovič a ďalší. Okrem mužov získali v osemdesiatych rokoch tituly opakovane po sebe aj starší a mladší dorastenci. Pamätné je najmä obdobie 5. rokov v sezónach 1974-79, keď starší dorastenci získali 4 majstrovské tituly v priebehu piatich rokov, ako aj sezóna 1984-85, v ktorej mládežnícke družstvá dosiahli majstrovské double. Zatiaľ čo družstvo mladších dorastencov pod vedením trénerskej dvojice Dzurilla, Venutti absolvovalo celú súťaž bez straty čo i len jediného bodu a získalo titul Majstra SR, družstvo starších dorastencov pod vedením trénerskej dvojice Walter, Tománek po víťazstve vo finálovom turnaji v Nitre - za účasti družstiev Českých Budějovic, Plzne, Gottwaldova, Košíc a Bratislavy - získalo titul Majster ČSSR. V mládežníckych družstvách už hrali prím neskorší ďalší výborní reprezentanti Franta, Beňo, Králik, Bukna, Mosnár, Ruzsnyák, Bůřil, Morávek, Ulehla, Kodet a ďalší.

Po osamostatnení Slovenska pokračoval Slovan v dlhodobom trende. V období od sezóny 1993-94 bol osemkrát Majstrom SR (1997-98, 1999-2000, 2001-

02, 2002-03, 2004-05, 2006-07, 2007-08 a naposledy 2011-2012) v kategórii dospelých a jedenásťkrát Majstrom SR v mládežníckych kategóriách, od starších žiakov až po juniorov. Okrem toho získali všetky družstvá Slovana v novodobom období samostatného Slovenska spolu 18

strieborných a bronzových medailí. Ak by sa použilo olympijské pravidlo pridelenia bodov, tak možno povedať, že HC Slovan Bratislava je v období ostatných 19 rokov najúspešnejším hokejovým klubom na Slovensku. V tomto období hrali, resp. hrajú v Slovane také veličiny hráčske-

Kronika úspechov klubu

Rok	Úspech
1921	Vznik hokejového odboru pri ČsŠK Bratislava
1924	odohrané 1. stretnutie podľa pravidiel kanadského hokeja
1937	zisk titulu Majster župy
1940	otvorenie zimného štadióna na Tehelnom poli
1978 - 1979	zisk titulu Majster ČSSR
1997 - 1998	zisk titulu Majster SR
1999 - 2000	zisk titulu Majster SR
2001 - 2002	zisk titulu Majster SR
2002 - 2003	zisk titulu Majster SR
2003 - 2004	3. miesto - European Champions Cup
2004 - 2005	zisk titulu Majster SR
2006 - 2007	zisk titulu Majster SR
2008	3. miesto - European Champions Cup
2007 - 2008	zisk titulu Majster SR
2008 - 2009	účastník Champions Hockey League
2011 - 2012	zisk titulu Majster SR

ho hokejového neba ako Cíger, Kolník, Višňovský, Podhradský, Rybár, Lipiansky, Kapuš, Hreus, Hurtaj, Jánoš, Podkonický, Šatan, ale aj cudzinci Ruš Iljin, Bielorus Pankov, Kanadan Casey, Česi Pavlas, Barta a iní.

Okrem úspechov na Slovensku dosiahol Slovan aj niekoľko veľmi významných úspechov na medzinárodnom ľade. Je jediným klubom na svete, ktorý vyhral najstarší turnaj v Európe Spengler Cup (hraný vo Švajčiarsku) trikrát po sebe a je jedným zo 4 klubov Európy, ktoré odohrali všetky 4 ročníky Európskej hokejovej ligy a pritom postúpili vždy zo skupiny do záverečných bojov. Vrcholom na medzinárodnom fóre bolo víťazstvo v Continental Cupe v sezóne 2003-2004 a tiež 3.

miesto v Európskej lige majstrov v sezóne 2007-08.

Prečo sa volá SLOVAN?

Klub za svoju existenciu vystriedal niekoľko názvov. Po prvom názve 1. ČsŠK Bratislava bol v roku 1939 premenovaný na ŠK Bratislava a pod týmto názvom hral až do roku 1948. Od tohto roku začal vystupovať pod menom Slovan. Na tri sezóny v období rokov 1949-52 sa zmenilo meno klubu na Sokol NV, ale od sezóny 1953 sa klub opäť vrátil k menu Slovan, pod ktorým, len so zmenami mien svojich hlavných partnerov, vystupuje dodnes. Po rozdelení bývalej Telovýchovnej jednoty na samostatné športové subjekty pribudla v roku 1993 pred meno klubu skratka HC.

V názve klubu sa potom postupne objavili mená hlavných partnerov HTC, Harvard, ktorý bol v názve od apríla 1995 sedem rokov.

Vstaňte, ak ste belasí!

Farbami, ktoré sprevádzali klub v jeho histórii, boli belasá a biela, dnes doplnené o bordovočervenú farbu.

Ako organizačne?

Dnes klub tvoria po organizačnej stránke akciová spoločnosť, ktorá zahŕňa centrum talentovanej mládeže v kategóriách dorast a juniori a mužov, a občianske združenie, ktoré zastrešuje činnosť útvarov talentovanej mládeže (športové hokejové triedy) a hokejovú prípravku. Týmto usporiadaním vstúpil klub na novú cestu v rámci hokejového hnutia na Slovensku. Podľa jeho vzoru dnes začínajú pripravovať svoje transformácie aj ďalšie kluby.

Trénerské miesto

V mužstve Slovana, za roky jeho trvania, hralo a trénovalo veľa osobností slovenského aj československého hokeja. Mená Jendekovci, Starší, Fako, Černický, Gregorovci, Čapla, Golonka, Dzurilla, Grantner, Mrukvia, Walter, Kordiak, Sakáč, Nedomanský, Haas, Kužela, Bukovinský, Ujváry, Miklošovič, Žiška, bratia Peter, Marián a Anton Štastní, Rusnák, Pašek, Černý, Dornič, Jaško, Pokovič, Pethö, Rusznyák, Mosnár, Višňovský, Podhradský, Rybár, Cíger, Kolník, Lipiansky, Kapuš, Horský, Polóny, Gábriš, Nitka, Guriča, Jančuška, Mitošinka, Vennutti a ďalší, ktorých vymenovanie by zabralo hodne miesta. Mnohí z nich boli niekoľkonásobnými reprezentantmi Slovenska a predtým aj Československa na majstrovstvách sveta a OH.

Najdôležitejší

Veľký podiel na výsledkoch a úspechoch klubu mali a majú aj diváci prichádzajúci podporiť hráčov na stretnutia. Veď povestnou bola v minulosti najmä tribúna "C", kde sa grupovali najvernejší skalní klubu. O vernosti divákov farbám Slovana hovorí aj fakt, že po neblahom zostupe do II. ligy, ešte v časoch ČSSR, bol štadión v tomto období skoro stále vypredaný. Dodnes je návštevnosť z tohto obdobia rekordom II. ligy. Po prestavbe štadióna opätovne dokazovali bratislavskí diváci svoju kultúrnosť. Výrazne poklesol počet rôznych neprístojností nepatriacich na štadión a naopak, výrazne sa skultúrnil prejav všetkých prichádzajúcich na stretnutia. O záujme divákov o hokej svedčia čísla návštevnosti na jednotlivé stretnutia. Veď za posledných 5 rokov videlo 170 stretnutí základnej časti Extraligy mužov približne 650 000 divákov, čo je skoro 4 000 divákov priemerne na stretnutie. Ak si zoberieme, že kapacita štadióna je 7 447 divákov, tak dostávame viac ako 50 % vyťaženia hľadiska zimného štadióna na jedno stretnutie. A pritom nemožno zahrnúť do týchto čísel obrovské množstvo fanúšikov po celom Slovensku, ktorí prichádzajú na stretnutia družstva mimo Bratislavu.

Na záver

Slovan Bratislava je obdivovaný a zatracovaný súčasne. Je vzorom, ale aj trňom v oku. Je svetlým bodom, ku ktorému sa chce čo i len priblížiť veľké množstvo začínajúcich hráčov, ale aj tých skúsených, pripravených predviesť svoje schopnosti a umenie. Ale Slovan je len jeden!

*Róber Močko
Ústav sociálnej práce – študent*

Vydáva:

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety
Palackého č. 1, P.O. Box 104
810 00 Bratislava

E-mail: bonitas.seu@gmail.com
www.bonitas-seu.sk

FB: <https://www.facebook.com/pages/Bonitas/757547237660477>